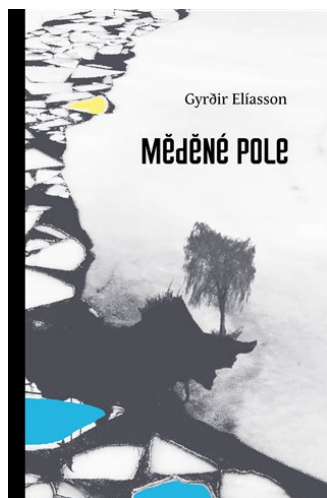

Gyrðir Elíasson: Měděné pole

Z tvorby islandského autora Gyrðira Elíassona byla do češtiny přeloženy novela *Kniha od řeky Sandá* (2013), povídkový soubor *Mezi stromy* (2013) a letos taktéž prozaická kniha *Měděné pole*. Titulní název přitom náleží jedné z dvaatřiceti povídek, která byla publikovaná již dříve, v časopisu *Plav* v roce 2016. ...

Gyrðir Elíasson: Měděné pole

Dybbuk

2018

Překlad: Lucie Korecká, Marie Novotná

Spletitá mozaika povídek zachycuje jednak rozdílnost každého individuálního člověka, respektive tvora na zemi, také ale utváří obraz islandského kraje, který by snad na základě povídek *Měděného pole* bylo možné rozpoznat. Je nepochybné, že osudy postav Elíassonovy knihy jsou zasazeny do severského prostoru. K této identifikaci navádějí místa a města, do nichž jsou děje, lze-li o nich jako dějích vůbec hovořit, ukotveny. Jiné konkrétnosti však chybí. Nevíme, kdo přesně postavy jsou, mnohdy ani jak se jmenují, nelze však říci že by tato znalost byla nutná. V takto minimalistických povídkách stačí vůbec existence postav nesoucích jisté charakterové vlastnosti a zkrátka konajících to, co jim bylo předurčeno.

Je možné hovořit o několika rysech, které poutají většinu příběhů dohromady. Na jedné straně je to dobrovolná samota – ta se sice v povídkách vyskytuje v různých podobách, avšak velmi ovlivňuje to, jak se navenek postavy jeví. Jednou z podob této samoty je ryzí opuštěnost. Člověk je v ní sám, žije sám, vystačí si sám jen se svými zálibami, aktivitami, myšlenkami. Jinou variantou je opuštěnost za přítomnosti jiných postav. Obvykle z perspektivy muže, který žije sice v domácnosti se ženou, avšak i přes to je tak zahleděn do svého života, že v podstatě pouze vnímá její přítomnost: „Po večerech, kdy jsem vysedával v zimní zahradě a psal na počítači nebo do zápisníku, sedávala žena za pootvřenými dveřmi v pokoji a dívala se na televizi. Sledovala jeden pořad za druhým a pak si šla lehnout. Ráno musela brzo vstávat do práce. Před spaním zašla ke mně ke stolku a popřála mi dobrou noc. Sehnula se a letmo mě políbila na tvář. Většinou jsem ani nevzhlédl“ (s. 10).

Neoddělitelnou součástí většiny rysů postav je literatura nebo výtvarné či hudební umění. Objevuje se zde nespočet odkazů na knihy, spisovatele, zpěváky nebo malíře. Tyto odkazy zde hrají roli determinantů, které měly vliv na stávající stav postavy, jelikož všechna zmiňovaná umělecká díla nebo umělci sami zanechali na svých recipientech nějaké stopy, ať už v minulosti, v dětství nebo v současnosti. Budťo stopy

pozitivní, čímž se tyto ikonické osobnosti staly přívětivou součástí životů Elíassonových postav, nebo naopak negativní, proč se ocitají na černé listině jednotlivých charakterů, byť se mnohdy nedozvíme proč. To však čtenáře nepřekvapí, neboť už po pár přečtených povídkách, zůstane otázka „Proč?“ viset nad nejednou situací. Například již zmíněná povídka *Měděné pole* začíná souvětím: „Charles Dickens spával vždy uprostřed postele, tolik se bál, že z ní spadne“ (s. 54). A ať už je důvod nenávisti jakýkoliv, ptáme se, proč končí zrovna těmito slovy: „Žádnou další knihu od Charlese Dickense jsem už nikdy nečetl. Olivera Twista jsem nenáviděl až za hrob, i když jsem ho ani neotevřel. Doufám, že Dickens aspoň jednou v životě z té postele spadl“ (s. 56).

V povídkách není opomenuta ani propast mezi jednotlivými generacemi. Nalézáme se v blízkosti postav středního věku, nebo postav dětských. Samotářští čtyřicátníci bývají uchopováni v kontextu svých vrstevníků, děti jsou zde obvykle konfrontovány s rodiči či prarodiči. Se svými prarodiči pak vytvářejí kontrast, který je v realitě patrný ve všech koutech světa, a objevují se zde místa nepochopení, neporozumění: „Bylo mi teprve sedm, ale raději jsem vysedával u dědy, než abych si hrál s dětmi ze sousedství“ (s. 40). Tato povídka pak dále pokračuje scénou, v níž chlapec naslouchá dědovo čtení a opakování některých veršů z poezie. I při pokusu o zapředení rozhovoru je však děda pohroužen do svých myšlenek, veršů a tak snadno dospěje mezi ním a vnukem k významovému neporozumění: „Ty už nečeš tu velkou červenou knihu?“ zeptal jsem se. Děda na mě pohlédl, ale neodpověděl mi. „Rozhodl se správně,“ ucedil koutkem úst a vrhl pohled na babičku, která stála v otevřených dveřích a dívala se do korun stromů. Nechápal jsem, co tím myslel“ (s. 41). I zde, v obou ústředních postavách povídky, se objevuje rys samoty.

V neposlední řadě stojí za zmínku zachycení barev v povídkách. Přestože se zde vyskytuje výhradně šedá (v barvách oblohy, ve vlasech lidí, na fasádách domů, na oblečení, v ulicích apod.), vytváří ideální prostředí pro nenadálé situace. Právě šedost pozadí dává vyniknout drobnostem, které zde hrají roli. Těmito detaily mohou být slova, myšlenky, domněnky nebo vzpomínky, či nahodilé až fantaskní stavy vědomí. Ovšem není na místě odkrývat významy každé z povídek, jednak z důvodu jejich kvantity, jednak kvůli snaze nechat prostor čtenářské fantazii. Bohatství dvou až třístránkových povídek totiž spočívá v kontrastu jedinečnosti a zároveň jejich vzájemné blízkosti.

Gyrðir Elíasson je islandský autor narozený v Reykjavíku v roce 1961. Debutoval poezií ve svých dvaadvaceti letech a dosud mu byla vydána řada dalších básnických sbírek, povídkové soubory i romány. Neméně podstatnou složkou jeho tvorby je překladatelství. Především českou literární společnost potěší, že jeho zásluhou vznikla islandská adaptace knihy Oty Pavla, *Jak jsem potkal ryby*. Elíasson byl několikrát oceněn, a to i prestižní Cenou Severské rady pro literaturu za sbírku *Mezi stromy* (Milli trjánma). Recenzenty a členy porot literárních cen bývá vyznamenáván především Elíassonův minimalistický styl v próze.